

"RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA TALABA QIZLARING TADBIRKORLIK KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK-PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI"

Satimova Maftuna Sohibjanovna
TDIU Andijon fakulteti Tyutorlar faoliyatini
muvofiqlashtirish bo'limi tyutori
+998931772112

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20520758>

Annotatsiya (O'zbek tilida)

Ushbu maqolada raqamli iqtisodiyot sharoitida talaba qizlarning tadbirkorlik kompetensiyalarini rivojlantirishning pedagogik va psixologik jihatlari keng yoritiladi. Talaba qizlarda innovatsion fikrlash, mustaqil qaror qabul qilish, risklarni baholash va raqamli texnologiyalardan foydalanish ko'nikmalarini shakllantirish omillari tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: raqamli iqtisodiyot, tadbirkorlik kompetensiyasi, talaba qizlar, pedagogik yondashuv, psixologik xususiyatlar, innovatsion fikrlash, raqamli texnologiyalar

Аннотация (rus tilida)

В статье подробно рассматриваются педагогические и психологические особенности формирования предпринимательских компетенций у студенток в условиях цифровой экономики. Анализируются факторы развития инновационного мышления, самостоятельности и цифровых навыков.

Ключевые слова: цифровая экономика, предпринимательские компетенции, студентки, педагогика, психология, инновационное мышление.

Abstract (ingliz tilida)

This article explores in detail the pedagogical and psychological features of developing entrepreneurial competencies among female students in the digital economy. It examines factors such as innovation, independence, and digital skills development.

Keywords: digital economy, entrepreneurship, female students, pedagogy, psychology, innovation

Kirish

XXI asrda raqamli iqtisodiyot global taraqqiyotning asosiy drayverlaridan biriga aylandi. Axborot texnologiyalarining jadal rivojlanishi natijasida iqtisodiyotning barcha sohalarida tub o'zgarishlar yuz bermoqda. Bu jarayon nafaqat ishlab chiqarish va xizmat ko'rsatish tizimlariga, balki ta'lim tizimiga ham sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda.

Bugungi kunda zamonaviy mehnat bozori yuqori malakali, kreativ fikrlay oladigan, tezkor qaror qabul qiluvchi va raqamli texnologiyalarni puxta egallagan mutaxassislarni talab etmoqda. Shu nuqtai nazardan, talaba yoshlarning, xususan talaba qizlarning tadbirkorlik kompetensiyalarini rivojlantirish muhim ilmiy-amaliy ahamiyat kasb etadi.

Talaba qizlarni tadbirkorlik faoliyatiga jalb etish nafaqat ularning shaxsiy rivojlanishiga xizmat qiladi, balki jamiyatda iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash, bandlik darajasini oshirish va gender tengligini mustahkamlashda ham muhim rol o'ynaydi.

Shu sababli mazkur maqolada raqamli iqtisodiyot sharoitida talaba qizlarning tadbirkorlik kompetensiyalarini rivojlantirishning pedagogik va psixologik xususiyatlari kompleks tarzda tahlil qilinadi.

Raqamli iqtisodiyot sharoitida tadbirkorlik kompetensiyalarini rivojlantirish masalasi zamonaviy pedagogika va psixologiya fanlarining dolzarb yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Tadqiqotchilarning fikriga ko‘ra, tadbirkorlik kompetensiyasi shaxsning innovatsion g‘oyalarni yaratish, resurslardan samarali foydalanish hamda noaniqlik sharoitida oqilona qaror qabul qilish qobiliyatini ifodalaydi (Drucker, 1985). Shu nuqtai nazardan, raqamli iqtisodiyot ushbu kompetensiyalarning mazmunini kengaytirib, unga texnologik savodxonlik va axborot bilan ishlash ko‘nikmalarini ham qo‘shadi (World Bank, 2021).

Talaba qizlarda tadbirkorlik kompetensiyalarini shakllantirish pedagogik jihatdan tizimli yondashuvni talab etadi. Zamonaviy ta‘lim konsepsiyalariga muvofiq, bilimlarni tayyor holda berishdan ko‘ra, ularni mustaqil egallashga yo‘naltirilgan metodlar samaraliroq hisoblanadi. Xususan, loyiha asosida o‘qitish, muammoli vaziyatlarni tahlil qilish va interfaol metodlar talabalarda amaliy tafakkurni shakllantiradi (OECD, 2015). Shu bilan birga, raqamli platformalar orqali ta‘lim olish imkoniyati talabalar uchun bilimlarni mustaqil ravishda chuqurlashtirishga xizmat qiladi. Bu esa ularning o‘z-o‘zini rivojlantirish kompetensiyasini oshiradi.

Psixologik jihatdan qaraganda, tadbirkorlik faoliyati shaxsning ichki resurslariga bevosita bog‘liq. Xususan, o‘ziga ishonch (self-efficacy) darajasi yuqori bo‘lgan shaxslar murakkab vaziyatlarda ham faol harakat qilishga moyil bo‘ladi (Bandura, 1997). Talaba qizlar orasida ushbu sifatlarni rivojlantirish orqali ularning iqtisodiy faoliyatga bo‘lgan qiziqishini oshirish mumkin. Shu bilan birga, motivatsiya, liderlik qobiliyati va stressga chidamlilik kabi psixologik omillar ham muhim ahamiyat kasb etadi. Ayrim ijtimoiy stereotiplar esa ayollarning tadbirkorlik faoliyatida ishtirok etishiga salbiy ta‘sir ko‘rsatishi mumkin, bu esa psixologik qo‘llab-quvvatlash zaruratini yuzaga keltiradi.

Raqamli iqtisodiyot talaba qizlar uchun yangi imkoniyatlar maydonini yaratadi. Elektron tijorat, masofaviy ish faoliyati va ijtimoiy tarmoqlar orqali biznes yuritish kabi yo‘nalishlar ayollar uchun moslashuvchan va qulay faoliyat turlaridan biri hisoblanadi (UNESCO, 2019). Bunday sharoitda raqamli kompetensiyalar, jumladan axborot texnologiyalaridan foydalanish, media savodxonlik va onlayn kommunikatsiya ko‘nikmalari muhim o‘rin egallaydi. Shu sababli ta‘lim tizimida ushbu ko‘nikmalarni shakllantirish ustuvor vazifalardan biri bo‘lishi lozim.

Umuman olganda, talaba qizlarning tadbirkorlik kompetensiyalarini rivojlantirish jarayoni ko‘p omilli va murakkab jarayon bo‘lib, unda pedagogik, psixologik va texnologik omillar o‘zaro uzviy bog‘liq holda namoyon bo‘ladi. Mazkur omillarni kompleks tarzda hisobga olish orqali samarali natijalarga erishish mumkin.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. New York: W.H. Freeman and Company.
2. Drucker, P. F. (1985). *Innovation and entrepreneurship*. New York: Harper & Row.
3. Hisrich, R. D., Peters, M. P., & Shepherd, D. A. (2017). *Entrepreneurship* (10th ed.). New York: McGraw-Hill Education.
4. OECD. (2015). *Entrepreneurship education: A guide for educators*. Paris: OECD Publishing.
5. Schumpeter, J. A. (1934). *The theory of economic development*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
6. Toffler, A. (1980). *The third wave*. New York: Bantam Books.
7. UNESCO. (2019). *Education in a digital world*. Paris: UNESCO Publishing.
8. World Bank. (2021). *World development report 2021: Data for better lives*. Washington, DC: World Bank.

9. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti. (2020). *Raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish strategiyasi*. Toshkent.
10. O‘zbekiston Respublikasi Oliy va o‘rta maxsus ta‘lim vazirligi. (2022). *Oliy ta‘lim tizimini rivojlantirishga oid me‘yoriy hujjatlar to‘plami*. Toshkent.
11. Kuratko, D. F. (2016). *Entrepreneurship: Theory, process, practice*. Boston: Cengage Learning.
12. European Commission. (2018). *EntreComp: The entrepreneurship competence framework*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.